

Voortgangsrapportage
CO₂-Prestatieladder 2016
(eis 3A1 en 3B1)

A. Hak Leidingbouw - vervoer

Rotterdam, 31 augustus 2017

Auteur(s):

Jan Verhoeven, A.Hak Leidingbouw
Rianne van der Veen, Stichting Stimular

Stimular →

*De werkplaats voor
Duurzaam Ondernemen*

Geaccordeerd door:

Onno Elzinga
Corporate Manager QHSE en Sustainability

COLOFON

Het format voor deze rapportage is opgesteld door Stichting Stimular. Stichting Stimular vertaalt de groeiende vraag om duurzaamheid naar praktische instrumenten en werkwijzen voor MKB-bedrijven, brancheverenigingen, overheidsorganisaties en zorgaanbieders. Stichting Stimular is de werkplaats voor Duurzaam Ondernemen!

Stichting Stimular
Scheepmakershaven 27c
3011 VA Rotterdam
t 010 - 238 28 28
f 010 - 437 93 03
e mail@stimular.nl
i www.stimular.nl

Inhoud

1	INLEIDING	4
2	BESCHRIJVING ORGANISATIE	4
3	ACTUELE CO ₂ -FOOTPRINT (EIS 3.A.1)	5
4	VERGELIJKING MET VORIG JAAR	7
5	VOORTGANG REDUCTIEDOELEN (EIS 3.B.1)	8
6	VOORTGANG IMPLEMENTATIE MAATREGELEN (EIS 3.B.1)	11
7	KRUISTABEL ISO 14064	13

1 INLEIDING

A. Hak Leidingbouw is gecertificeerd op niveau 3 van de CO₂-Prestatieladder. Onze nulmeting (referentiejaar 2014), doelstellingen en geplande maatregelen zijn beschreven en onderbouwd in de Energie Audit en Vervoersaudit, die in het kader van de Energie Efficiëntie Richtlijn (EED) zijn uitgevoerd in 2015/2016. Minimaal jaarlijks wordt de voortgang en het resultaat van de inspanningen geëvalueerd en gerapporteerd.

A. Hak Leidingbouw (hierna Leidingbouw) is gevestigd in Tricht, waar ook andere BV's van A. Hak hun kantoor en/of werkplaats hebben. Daarom is de voortgang van de CO₂-reductie in de gebouwen in Tricht (waaronder die van Leidingbouw) beschreven in de Voortgangsrapportage CO₂-Prestatieladder Tricht.

Voorliggend rapport beschrijft de voortgang van de CO₂-reductie in het **wagenpark en materieel** van Leidingbouw in 2016 ten opzichte van 2014.

Dit rapport voldoet aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder Handboek 3.0 en ISO 14064-1 par 7.3.1. In hoofdstuk 7 is een kruistabel opgenomen.

2 BESCHRIJVING ORGANISATIE

Leidingbouw is gespecialiseerd in het ontwerp, aanleg en onderhoud van transportleidingen voor olie, gas en water. Leidingbouw heeft projecten over de hele wereld. Leidingbouw is gevestigd in het hoofdkantoor van A.Hak in Tricht. Leidingbouw heeft personenwagens, bestelbussen en mobiele werktuigen in bezit. Deze worden onderhouden door de Materieeldienst van A.Hak.

CO₂-reductiebeleid

Leidingbouw heeft zich ten doel gesteld om de CO₂-uitstoot te reduceren door het energieverbruik te reduceren en duurzame energie te gebruiken. Deze doelstellingen zijn gericht op het totale energiegebruik van de organisatie:

- bedrijfsgebouwen
- wagenpark en materieel
- projecten

Alle medewerkers hebben de taak om bij hun werkzaamheden energie te besparen. Het thema energiebesparing is een vast onderdeel van alle vormen van werkoverleg en het directie-overleg.

Er zijn kwantitatieve doelen opgesteld met als doeljaar 2019. Deze doelen zijn gebaseerd op de uitkomsten van de energie-audit en de vervoersaudit (EED = energiebeoordeling), een analyse van de CO₂-footprint en de actieplannen met reductiemaatregelen van Leidingbouw. De reductiedoelen en de voortgang wordt beschreven in hoofdstuk 5.

Organisatiegrens

A.Hak heeft de leveranciersanalyse (A/C-analyse) uitgevoerd voor de gecertificeerde bedrijven, waaronder Leidingbouw. De resultaten zijn opgenomen in het document Verantwoording organisatiegrens A.Hakpark. In de organisatorische grens zijn geen wijzingen ten opzichte van het referentiejaar.

3 ACTUELE CO₂-FOOTPRINT (EIS 3.A.1)

Wij berekenen jaarlijks onze CO₂-footprint met de Milieubarometer. Hierin kunnen alle verbruiken worden ingevuld; vervolgens wordt de daarbij behorende CO₂-uitstoot automatisch berekend en vergeleken met het basisjaar. De indeling van scopes en berekening van onze CO₂-footprint voldoen aan de eisen van de CO₂-Prestatieladder.

De gebruikte CO₂-emissiefactoren komen overeen met de eisen van de CO₂-Prestatieladder. Het betreffen de nieuwe CO₂-emissiefactoren van www.co2emissiefactoren.nl.

De in de Milieubarometer ingevulde verbruiksgegevens komen overeen met de inkoopgegevens zoals deze intern zijn verzameld. Bijna alle gebruikte gegevens voor de berekening van de CO₂-footprint zijn gebaseerd op facturen en/of werkelijk gemeten verbruiken. Hierdoor is de onzekerheidsmarge zeer gering. In de 'notities' in de Milieubarometer zijn de gegevensbronnen vermeld.

Tabel 1 toont de CO₂-footprint van A. Hak Leidingbouw van het jaar 2016.

Sinds 2015 wordt het ingekochte propaan alleen gebruikt voor het verwarmen tijdens het lasproces, het coaten, verwarmen schafketen. In de Milieubarometer werd het echter nog aangemerkt als propaan voor gebouwverwarming. Dit is in 2017 met terugwerkende kracht aangepast.

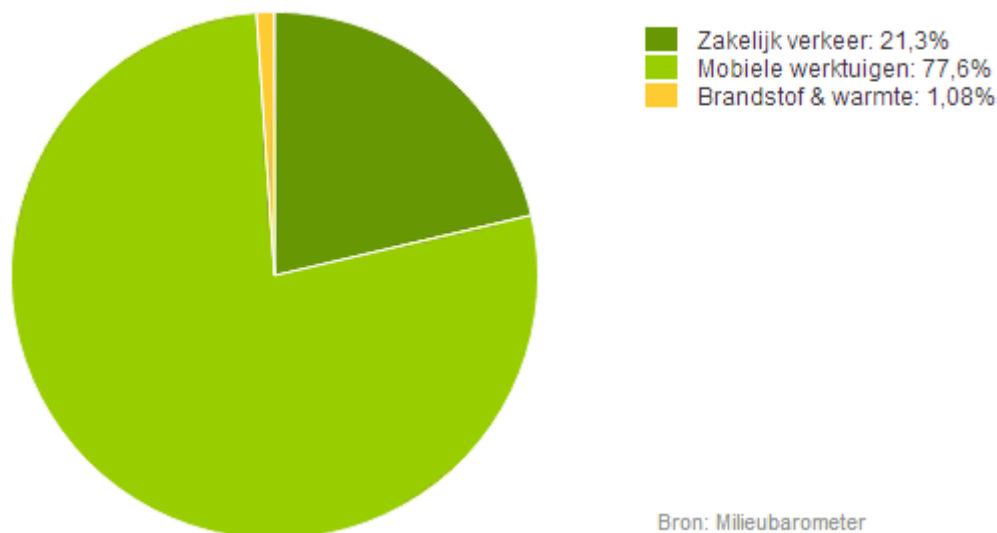
TABEL 1: CO₂-FOOTPRINT 2016 VAN A. HAK LEIDINGBOUW

	Thema			CO ₂ -parameter		CO ₂ -equivalent	
CO2 scope 1							
Propaan voor verwarming projectlocaties	Brandstof & warmte	21.627	liter	1,73	kg CO ₂ / liter	37,4	ton CO ₂
Diesel	Mobiele werktuigen	827.137	liter	3,23	kg CO ₂ / liter	2.672	ton CO ₂
Personenwagen (in liters) benzine	Zakelijk verkeer	2.417	liter	2,74	kg CO ₂ / liter	6,62	ton CO ₂
Personenwagen (in liters) diesel	Zakelijk verkeer	44.389	liter	3,23	kg CO ₂ / liter	143	ton CO ₂
Bestelwagen (in liters) benzine	Zakelijk verkeer	296	liter	2,74	kg CO ₂ / liter	0,811	ton CO ₂
Bestelwagen (in liters) diesel	Zakelijk verkeer	73.071	liter	3,23	kg CO ₂ / liter	236	ton CO ₂
CO2 scope 2							
Gedeclareerde km personenwagen	Zakelijk verkeer	1.585.421	km	0,220	kg CO ₂ / km	348	ton CO ₂
				Totaal		3.444	ton CO ₂

Figuur 1 toont de verdeling per thema. De totale CO₂-uitstoot in 2016 was 3.444 ton. De belangrijkste verbruikers in 2016 waren:

- Mobiele werktuigen (77,6%)
- Zakelijk verkeer (21,3%)

Dit zijn de thema's die prioriteit hebben bij het uitvoeren van maatregelen voor energiebesparing en duurzame energie.

FIGUUR 1: VERDELING CO₂-FOOTPRINT 2016 NAAR THEMA'S

Specificatie naar projecten

Van onze totale CO₂-uitstoot houdt circa 95% verband met de projecten. Dit betreft de CO₂-uitstoot van het wagenpark en het materieel dat op projecten wordt ingezet. In 2016 hebben wij geen project met gunningvoordeel voor de CO₂-Prestatieladder verkregen en er is ook geen lopend project met gunningvoordeel.

Overig

Verbranding van biomassa vond niet plaats bij Leidingbouw in 2016. Er heeft geen broeikasgasverwijdering of compensatie plaatsgevonden in 2016. Er zijn geen noemenswaardige uitzonderingen te noemen op het GHG Protocol. De emissie-inventaris van Leidingbouw is niet geverifieerd door Verifiërende Instelling.

Onafhankelijke interne controle

De kwaliteit van de emissieregistratie wordt jaarlijks verbeterd (indien mogelijk). Er is een onafhankelijke controle uitgevoerd op de emissie-inventaris, door Stichting Stimular. De aandachtspunten uit deze controle zijn verwerkt.

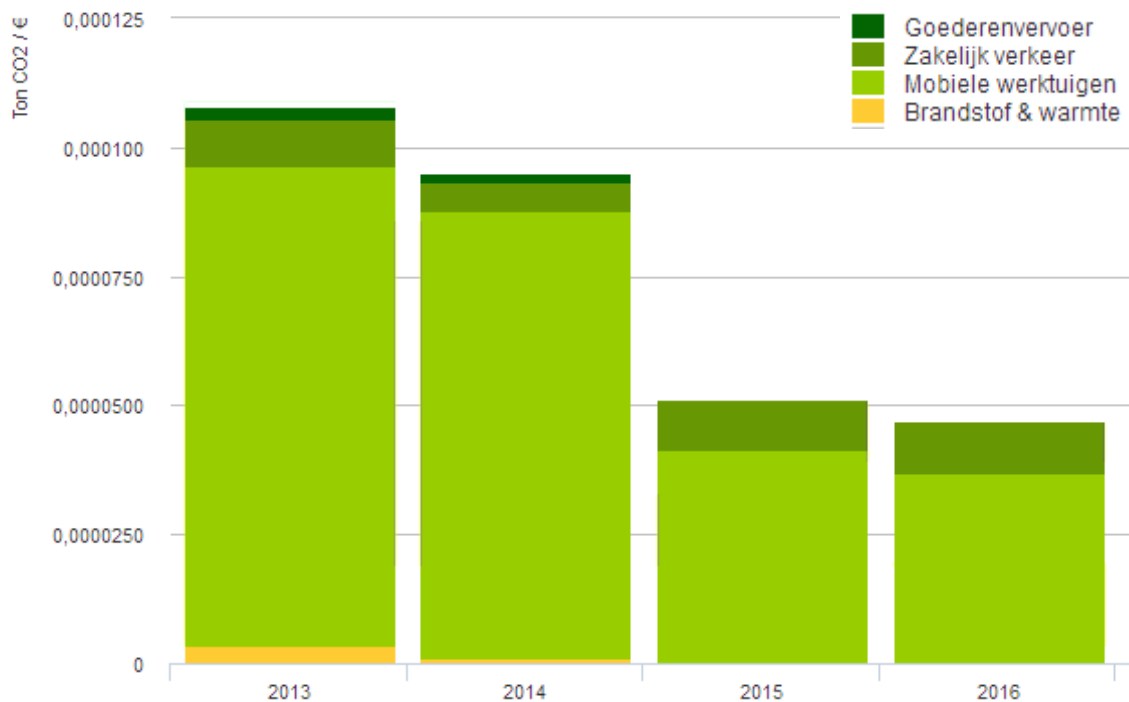
4 VERGELIJKING MET VORIG JAAR

Figuur 2 toont de CO₂-uitstoot per omzet in de jaren 2013 t/m 2016. Het referentiejaar voor onze CO₂-monitoring is 2014, maar we hebben ook in 2013 de Milieubarometer ingevuld.

Uit de grafiek blijkt dat de CO₂-uitstoot per omzet in 2016 t.o.v. 2015 is gedaald. In 2016 heeft er t.o.v. 2015 een verdere afname plaatsgevonden van grote projecten met zware machines. Per omzet wordt er minder brandstof gebruikt dus ook minder CO₂-uitstoot. Dit verklaart het grootste gedeelte van de afname. Daarnaast hadden we in 2016 enkele projecten met relatief veel leverantie. Ook dit verlaagt de CO₂-uitstoot.

Een klein deel van de daling komt net als in 2015 door het bewust voorkomen van verspilling van brandstof. Ook wordt het wagenpark zuiniger en resulteert in een lagere minder CO₂-uitstoot. Elk jaar worden tussen de 20 en 25% van de personenwagens vervangen voor wagens met een lager verbruik.

Vanaf 2015 is de diesel betreffende de vrachtwagens niet meer meegenomen bij Leidingbouw. De vrachtwagens behoren vanaf 1-1-2015 bij A. Hak Materieel Exploitatie Veendam en niet bij Leidingbouw. Om deze reden heeft Leidingbouw ook geen reductiedoelstelling meer voor goederenvervoer.

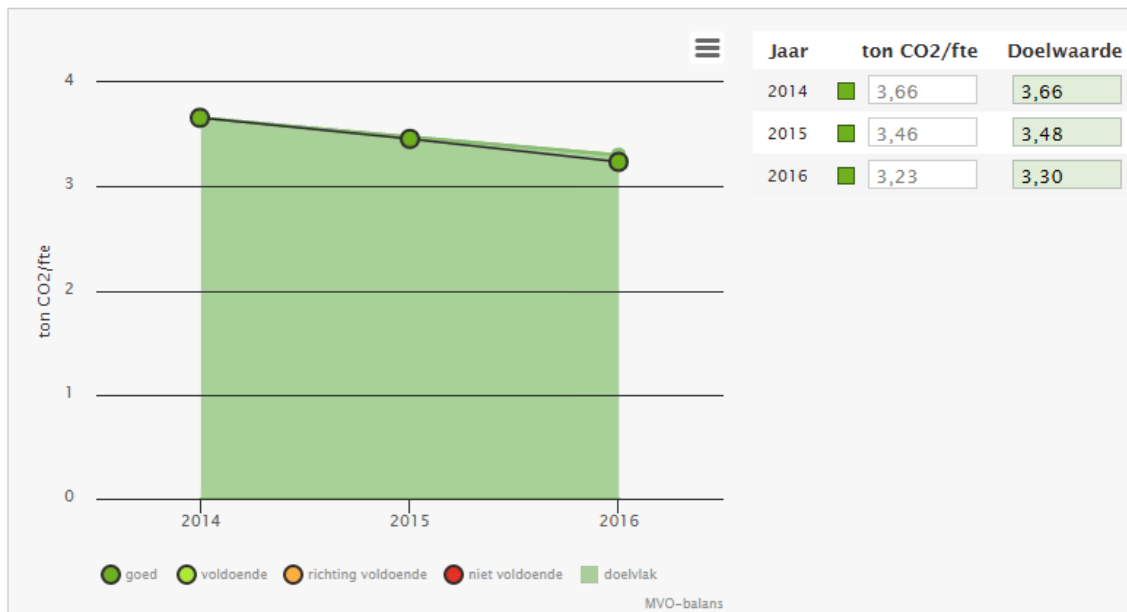
FIGUUR 2: CO₂-UITSTOOT PER OMZET IN 2013 T/M 2016

5 VOORTGANG REDUCTIEDOELEN (EIS 3.B.1)

Er zijn kwantitatieve doelen opgesteld met als doeljaar 2019. Deze doelen zijn gebaseerd op de uitkomsten van de Vervoersaudit, een analyse van de energieverbruikers en de actieplannen met reductiemaatregelen in het vervoer en materieel van A.Hak Leidingbouw. De maatregelen zijn benoemd in hoofdstuk 6.

De MVO-balans laat de vorderingen zien ten opzichte van de reductiedoelstellingen zien.

CO₂ zakelijk verkeer per medewerker (ton CO₂/fte)

Toelichting op de indicator

De CO₂-uitstoot van zakelijk verkeer wordt gevolgd per medewerker. Onze doelstelling voor zakelijk verkeer is 25% CO₂-reductie per medewerker in 2019 ten opzichte van 2014.

Onze ontwikkeling

In 2016 is de doelstelling gehaald. De CO₂-uitstoot van zakelijk verkeer per medewerker is gedaald. Dit komt door nagenoeg dezelfde maatregelen als in 2015. Elk jaar wordt van het personenwagenpark 20 tot 25 % vervangen door nieuwere en zuinigere wagens. Bij vervanging moet de medewerker kiezen voor een auto met een label A of B. Hierdoor zijn er nu gemiddeld zuinigere auto's met minder CO₂-uitstoot. Het grootste deel van de daling is hier aan toe te wijzen.

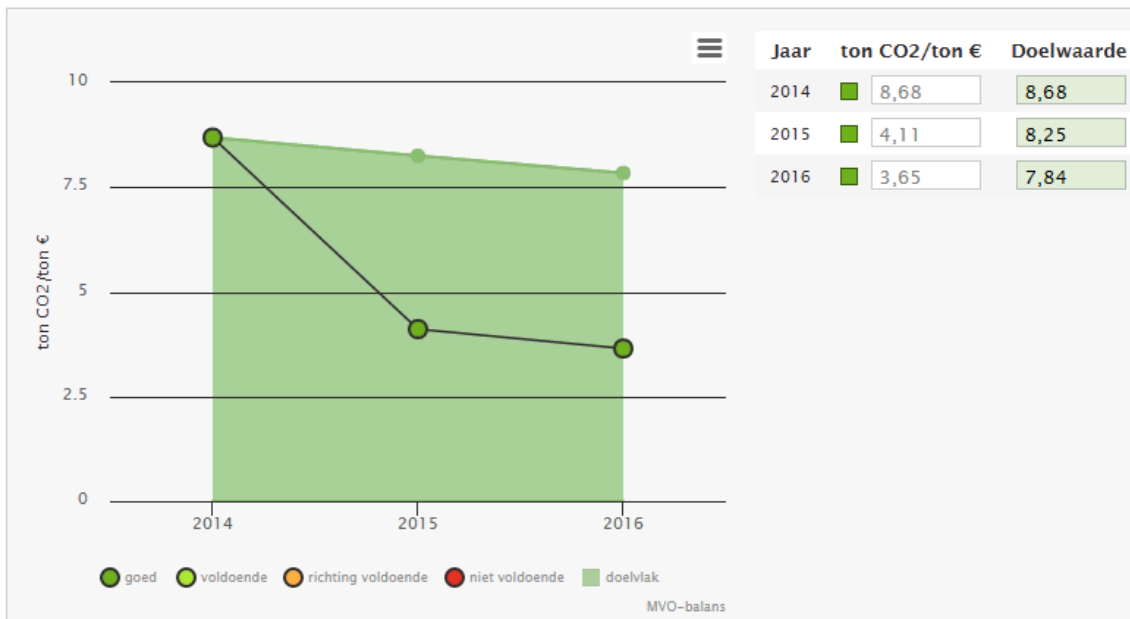
Daarnaast hebben we binnen Hak Leidingbouw niet ieder jaar te maken met hetzelfde soort ritten. Bij het ene project heb je te maken met lange ritten, bij het andere project zit je in de stad. Omdat dit moeilijk meetbaar is, kan hier geen conclusie aan worden verbonden.

De initiatieven om mensen met elkaar te laten meerijden zijn opgestart. Dit is nog moeilijk meetbaar, maar geeft tevens een daling van de CO₂-uitstoot per medewerker. Ook lukt het vaak niet, omdat de mensen te ver van elkaar wonen en zijn op het project afhankelijk van hun eigen auto. We gaan wel verder met dit initiatief.

Onze verwachting is dat de CO₂-uitstoot in 2017 opnieuw zal dalen. Voor het komende jaar zal naar verwachting opnieuw 20 tot 25% van het personenwagenpark worden vervangen door zuinigere auto's. Verder zijn een aantal acties in gang gezet, zoals het "Nieuwe" rijden en de banden op spanning houden die er ook tot een vermindering van de CO₂ uitstoot. Op de benodigde kilometers om de projecten te bereiken hebben we geen invloed, omdat we als aannemer afhankelijk zijn van het aanbod in den landen.

CO₂ mobiele werktuigen per omzet (ton CO₂/ton €)

Toelichting op de indicator

De CO₂-uitstoot van mobiele werktuigen wordt gevolgd per omzet. Onze doelstelling voor mobiele werktuigen is 25% CO₂-reductie per euro omzet in 2019 ten opzichte van 2014.

Onze ontwikkeling

In 2016 is de doelstelling gehaald. De CO₂-uitstoot van mobiele werktuigen per omzet is gedaald. Dit komt door voornamelijk omdat we in 2016 opnieuw minder grote werken met zware machines hebben gehad.

Daarbij is net als in 2015 het type werk ook nog bepalend. Een graafmachine die cultuurtechnische werkzaamheden uitvoert, verbruikt tot wel 3 keer zoveel diesel als eenzelfde graafmachine die assistentie verleent bij de lastrein, terwijl de omzet gelijk is.

In 2016 hebben we t.o.v. 2015 opnieuw minder intensieve cultuurtechnische werkzaamheden uitgevoerd.

Verder is in 2016 het aandeel inkoop van materialen opnieuw groter dan in 2015, terwijl dit wel in de omzet, en dus in de grafiek, wordt meegenomen.

De daling heeft nauwelijks te maken met de inzet van machines met minder CO₂-uitstoot, omdat er in 2016 vrij niet is vernieuwd. Door de wijzigende/onzekere markt zijn vernieuwingen uitgesteld.

Een klein deel van de daling is veroorzaakt door bewuster om te gaan met brandstof. Voorbeelden hiervan zijn het uitzetten van de machine tijdens de schaft,

het minimaal voorverwarmen voor start werkzaamheden etc. In 2017 wordt opnieuw een campagne gevoerd (middels toolbox en nieuwsbrief) om de werknemers nog bewuster te maken van noodzaak tot het verminderen van CO₂ uitstoot.

Onze verwachting is dat de CO₂-uitstoot in 2017 gelijk zal blijven. Het type werk zal in 2017 op basis van de huidige informatie niet veel wijzigen t.o.v. 2016. Doordat de markt en economie aantrekt bestaat de mogelijkheid dat we alsnog een groot pijpleidingwerk aannemen. In dat geval zal de totale CO₂ uitstoot per omzet mogelijk stijgen.

6 VOORTGANG IMPLEMENTATIE MAATREGELEN (EIS 3.B.1)

In onderstaande tabel zijn de maatregelen voor energiebesparing en duurzame energie in het wagenpark en de werktuigen van A. Hak Leidingbouw weergegeven. Deze maatregelen zijn vastgesteld in de Vervoersaudit die in 2016 is uitgevoerd.

	Maatregel	Planning	Wie	Voortgang
1	Kiezen voor personenwagens met energielabel A	2017	Directie in overleg met wagenparkbeheerder	Op dit moment wordt bij vervanging een keuze gemaakt uit energielabel A of B wagens, mits dit past in het gebruik van de wagen. Een keuze uit alleen energielabel A auto's is te beperkt, omdat deze veelal niet aansluiten op het gebruik van de auto's. Maatregel zal in 2017 opnieuw tegen het licht worden gehouden.
2	Kiezen voor busjes op groen gas	nvt	Directie in overleg met wagenparkbeheerder	Hak Leidingbouw beschikt over weinig tot geen busjes, waardoor hierop geen actie is genomen
3	Monitoren en terugkoppelen van brandstofverbruik	2018	Directie in overleg met wagenparkbeheerder	In verband met de moeilijke financiële situatie binnen A.Hak is dit punt op een hold gezet. Er is geen geld voor de middelen om dit punt op te pakken.
4	Medewerkers over Het Nieuwe Rijden informeren	2017	QHSE afdeling	Direct na de bouwvakantie 2017 worden alle medewerkers middels een toolbox geïnformeerd over het "nieuwe rijden"
5	Banden op spanning houden (onderdeel van maatregel 4)	2017	QHSE afdeling	Zie punt 4.
6	Meer elektrische oplaadpunten realiseren	2018	Directie iom A.Hak Vastgoed	Steeds meer oplaadpunten in garage Tricht op basis van aantal medewerkers met elektrische auto
7	Kiezen voor schoner en zuiniger materieel	2017/ 2018	Materieeldienst	Door een veranderde markt en een financieel slechte situatie binnen Hak wordt er weinig materieel vervangen. Bij materieel dat wel moet worden vervangen wordt schoner en zuiniger meegenomen bij de inkoop.
8	Stimuleer zuinig gebruik materieel	2017	QHSE afdeling	Direct na de bouwvakantie 2017 worden alle medewerkers middels een verplichte toolbox geïnformeerd over de noodzaak om zuiniger om te gaan met het verbruik in relatie tot materieel.
9	Bedrijfswagenregeling en personeelsreglement hervormen	2018	HR afdeling	Nog opstarten

7 K R U I S T A B E L I S O 1 4 0 6 4

Kruistabel ISO 14064-1 §7.3.1 en Voortgangsrapport CO₂-Prestatieladder Leidingbouw

ISO14064-1 § 7.3		Hst. Voortgangsrapport
a	Beschrijving van de rapporterende organisatie	2
b	Verantwoordelijke persoon	6
c	Verslagperiode	1
d	Documentatie van de organisatiegrenzen	2
e	Directe CO ₂ emissies	3
f	Beschrijving CO ₂ -emissies van verbranding van biomassa	3
g	Reducties of verwijdering van CO ₂ -emissies	3
h	Uitsluitingen GHG-bronnen	3
i	Indirecte emissies	3
j	Basisjaar en referentiejaar	1
k	Wijzigingen in basisjaar en overige historische data	3
l	Kwantificeringsmethoden en toelichting op de keuze	3
m	Toelichting van veranderingen van kwantificeringsmethoden welke voorafgaand gebruikt zijn	3
n	Referentie/documentatie emissiefactoren en verwijderingsfactoren	3
o	Beschrijving van invloed van onzekerheden met betrekking tot de nauwkeurigheid van emissie- en verwijderingsdata.	3
p	Verklaring van overeenstemming met ISO 14064-1	1
q	Statement met betrekking tot de verificatie van de emissie-inventaris, inclusief vermelding van de mate van zekerheid.	3